

# BUTLLETI DELS MESTRES

PUBLICACIÓ PEDAGÒGICA DEL CONSELL DE CULTURA DE LA  
GENERALITAT DE CATALUNYA. — SURT CADA QUINZE DIES

Barcelona, 1 de desembre de 1931. - Núm. 57. - Any III. - Segona època

**SUMARI:** Renovació i extravagància. — PEDAGOGIA: Els estudis de la naturalesa a l'escola (Salvador Maluquer). — Pedagogs estrangers. Els amics dels infants. Penélope. S. Delta (Miquel Bosch i Jover). — L'ensenyament del català. Ortografia. Apòstrof i guionet (Pompeu Fabra). — VIDA ESCOLAR: La Biblioteca de l'Escola del Mar

(Pere Vergés). — LLIBRES: Les tendences actuelles en éducation, per Mme. Marie Fargues (L. H.) —REVISTES: Graus en l'observació (J. M. Bertrand). — NOTÍCIES BREUS: De la Generalitat de Catalunya, de l'Ajuntament de Barcelona, de la Universitat de Barcelona, de l'Institut d'Estudis Catalans, d'Altres institucions

## RENOVACIÓ I EXTRAVAGÀNCIA

*En l'editorial del número anterior parlàvem dels textos catalans que han sortit al mercat portant al llibre escolar una mica d'aire renovador. Però el lector amatent, devia observar que no dèiem renovador a seques, sinó veritablement renovador. En efecte, hi ha molt de tros entre el que és veritablement renovació i el que només és truculència i fantasia. Per dissort, l'instint d'imitació perdura llargament a través de les etapes de la vida humana i amb l'instint d'imitació perdura també aquella mena d'imaginació que fa semblar reals coses que no són res més que un de tants miratges en els quals l'esperit es complau d'aconhortar la seva esterilitat i impotència.*

*Quan parlem de renovació ens referim, com es pot suposar, als assaigs que volen ésser portats de bona fe; mai a les simulacions vils, que també sovintegen, per mitjà de les quals no es fa res més que muntar paranyes per caçar incautes. ¿És que cal retreure els mil i un desgraciats assaigs que els qui són mestres o els qui han de tractar coses d'ensenyament hauran tingut ocasió de veure constatat amb tota la pena que es malmetia de la manera més absurda la vida i les hores dels pobres infants? ¿És que cal recordar, als qui coneixen aquestes coses, com molts mestres per perseguir quimeres i fantasies han deixat anar moltes vegades, al llac sense fons del temps, la bona presa que tenien ja ben seva?*

*Però d'altra banda és evident que per la por del fracàs o per l'egoisme de conservar el que es pugui considerar passable, hom no s'ha de mantenir encastellat en unes concepcions, en uns procediments, en una manera de fer. Cal renovar, cal revolucionar i tot, si cal; però com i quan? Els mestres i els que porten la responsabilitat de la cosa pública en matèria d'ensenyament, així com tenen el deure estretíssim de no aquil·losar-se, d'avançar sempre, d'infiltrar sempre vida nova a les organitzacions que regeixen, tenen també la responsabilitat de no negligir mai els dos interrogants que nosaltres afegim al mot renovació. Com i quan? Moure i sotraguejar les coses no és renovar-les, com únicament bellugar-se no és fer feina. No és que nosaltres creguem que en la renovació hi hagi d'haver límit o mesura; acceptem la renovació amb tota la força,*



*i àdhuc amb tota la violència que calgui, mentre en ella hi hagi l'ingredient que anomenem intelligència; coneixement real i positiu del que es vol o, almenys, dels camins que es trepitgen, si hom no sap bé el lloc on cal anar o on es pot arribar.*

*En tota acció renovadora la pedra de toc consisteix, doncs, a esbrinar el que és veritablement renovació i el que és extravagància. L'anquilosament ens ha de fer horror, però com a precaució d'higiene mental i com a mesura de sanitat colectiva també ens ha de fer horror l'extravagància i per tant així que ens posem en camí de renovar hem de prendre indispensablement totes les providències per defensar-nos d'aquesta altra mena de virus tan mortal almenys com la rutina més empedernida.*

*I no és difícil de prendre aquestes providències. Hi ha algunes coses que no solen fallar. Així com el gran aire és font de salut física, la relació, el contacte amb els semblants, el gran aire de la vida colectiva és font de salut mental. L'isolament pot, en veritat, ésser necessari per treballar, puix de fet l'últim cop de mà de tots els problemes, és cosa estrictament individual; però l'individu, de tant en tant, com el gegant Anteu, per a refer-se ha de tocar la terra del viure comú. Malfieu-vos d'aquell solitari que en els seus assaigs prescindeixi d'aquest contrast amb la cosa colectiva! Això ens dona com a individus una norma de comportament i una fórmula d'immunització contra el perill de l'extravagància, però no n'hi ha prou. Cal trobar també el mètode de profilaxi social. Nosaltres el resumiríem en la creació d'aquells organismes o institucions on tots els predisposats poguessin trobar camí de produir-se, amb la qual cosa se'ls pogués facilitar o bé el desfogament salvador o el camí per endegar les energies o valors positius.*

---

## P E D A G O G I A

---

### ELS ESTUDIS DE LA NATURALES A L'ESCOLA

Nosaltres veiem l'estudi de les ciències naturals a l'Escola Primària no pas com una disciplina sistemàtica que compregui la història natural estricta, sinó com una introducció a l'estudi de la Naturalesa (Nature Study) considerada com un conjunt harmònic.

En els estudis de la Naturalesa posem l'infant en presència i en contacte amb el món sensible a fi que entri en coneixement de l'univers.

Per això prenem com a base d'estudi el món que rodeja l'infant, els accidents de l'atmosfera, els astres que li són més familiars, les plantes i els animals que veu cada dia.

Però no devem de limitar-nos a fer conèixer únicament a l'infant aquestes coses,

havem d'esforçar-nos a fer-li contraure i desenrotllar l'hàbit d'observar. Habituar l'infant a observar, a fixar l'atenció sobre ço que veu, a reflexionar sobre la cosa observada, és, al nostre entendre, el millor fruit que es pot treure dels estudis de la Naturalesa.

L'infant que s'ha habituat a pensar i observar pel seu compte, té un entrenament mental que li facilita després l'adquisició de tota mena de coneixements i el fa més apte en la lluita per la vida.

No ignorem les dificultats de fer fixar l'atenció a un infant, ja de si inquiet i distret; per això hom ha de fer-ho d'una manera gradual. Tots sabem la dificultat que hi ha a menar a bon terme una excursió escolar, una visita colectiva, etc., i el poc



rendiment que en general dóna. Aquests inconvenients desapareixen si comencem les observacions d'una manera insensible i de les més senzilles a les més complexes.

Començarem per l'observació del temps, i l'alumne anotarà en el seu quadern el temps que fa al matí quan va a l'escola, els núvols, la pluja, la boira, la neu, etc. (circulació de l'aigua en la naturalesa). Així mateix observarà la temperatura indicada pel termòmetre a una hora donada, ja sia a casa seva o a l'escola, i la diferència de temperatura que marcarà el termòmetre col·locat a l'aire lliure l'anotarà, fent les indicacions en forma de taula en el seu quadern. En el grau més avançat, semblants observacions poden fer-se sobre la pressió atmosfèrica amb la lectura del baròmetre. Així s'acostumarà a relacionar l'estat de l'atmosfera amb les indicacions del termòmetre i baròmetre.

Després anotarà l'aparició de les primeres fulles en les plantes del carrer, del jardí, etc., del parc, la seva floració i la seva fructificació, i formarà els corresponents calendaris acompanyats sempre d'esquemes, gràfics i dibuixos, ja que, en ciències naturals, el dibuix és un auxiliar indispensable de l'estudi i l'observació.

El mestre deu de portar les lliçons de tal manera que els nens, de l'observació dels fenòmens, vagin deduint les lleis generals, i portar el deixeble a què per si mateix vagi fent-se aquestes observacions, per exemple: relació de la temperatura amb el floriment de les plantes, flors que estan tancades o obertes a certes hores del dia, posició de les fulles de certes plantes, mongeteres, acàcies i lleguminoses en general a la nit, direcció vers el sol que prenen en general les plantes dels camps i dels prats (heliòfilia), etc.

En els geranis, plantes que viuen molt bé en testos, es pot fer observar als nens la disposició que prenen les fulles per tal d'exposar llur superfície a la claror, omplint els buits que hi ha entre elles amb fulles més petites per tal de presentar una superfície d'insolació més unida, disposició dita de mosaic.

El mestre no deu d'oblidar, en estudiar els éssers, de fer remarcar les seves condicions d'existència, ço que exigeix que sien estudiats en el mitjà en què viuen. Per això hem de recomanar l'estudi com a tasca escolar de les que Dévaud anomena *collectivitat natural* que són el conjunt d'éssers

que reuneix la necessitat de viure i de subsistir perquè estan sotmesos a condicions biològiques i físico-químiques semblants, que depenen els uns dels altres, i que reaccionen els uns sobre els altres i sobre el conjunt, tal, per exemple, és l'aiguamoll la platja, la duna, etc.

Aquest tema de les collectivitats naturals i biològiques, crec que és de prou gran interès per al mestre i que pensem desenvolupar-lo extensament en un altre article, ja que la collectivitat natural constitueix un centre d'interès força concret i determinat i a l'abast de la més modesta escola.

En les escoles rurals, és, naturalment, molt més fàcil de seguir les esmentades observacions que en les de ciutat, mancades, malauradament la majoria, d'un jardí o de fàcil accés al camp, però el mestre haurà de lluitar, per altra banda, amb la indiferència dels minyons per ço que veuen cada dia (diem veuen, no observen), i la tasca del mestre serà més àrdua per aconseguir que la visió indiferent es converteixi en *observació*.

En els minyons de les escoles de ciutat, les coses del camp, flors, insectes, pedres, etc., desperten un vivíssim interès, i la tasca del mestre serà a conduir aquest interès vers els objectes d'observació que es proposi, evitant que l'atenció del deixeble papallonegi d'un subjecte a l'altre sense fixar-se.

Aquesta tasca del mestre és més remarcable en les excursions. L'excursió, i fins el passeig escolar, amb relació amb les ciències naturals, deu d'ésser curiosament preparat pel mestre. Ell deu d'informar-se bé dels llocs a recórrer i visitar, coses a remarcar, observacions possibles a fer, i temes d'interès que es poden plantejar durant la passejada i deu d'estar preparat per a això.

En les explicacions de classe, els estudis de la Naturalesa es deuen de fer d'una manera gradual; als primers anys (7 a 9), deuen d'exposar-se al deixeble idees clares perfectament delimitades, ja que el nen en aquestes edats no pot atendre dues o més idees sobre un subjecte, sinó una de sola, i ben definida; després, desenrotllant-se les facultats de l'infant, pot assimilar alhora dues o més idees; posem un exemple: "El cirerer és un arbre fruïter que, en començar la Primavera, les seves branques s'omplen de pomells de flors blanques, després neixen les fulles; moltes flors cauen i les que resten produeixen els fruits, que són



les cireres, les quals de primer són verdes, després a darrers de juny, són vermelles, etcètera.”

Difícilment el nen de 8 anys es farà càrrec d'aquesta descripció i després d'haver-li-ho explicat vint vegades, confondrà uns termes amb els altres; i si volem que retingui la idea del cirerer, li descompondrem la descripció en frases esquêtes d'una sola idea:

“Ei cirerer és un arbre fruiter.  
Floreix en començar la Primavera.

Les flors del cirerer són blanques.  
Les flors del cirerer formen pomells.  
Passades les flors surten les fulles.  
Pel juny maduren les cireres.  
Les cireres madures són vermelles.”

Tot això en quant a l'Escola Primària; en altres articles ens proposem parlar de l'ensenyament de les ciències naturals en les escoles secundàries.

SALVADOR MALUQUER  
Professor a l'Escola d'Estiu

#### PEDAGOGS ESTRANGERS. — ELS AMICS DELS INFANTS

### PENÉLOPE S. DELTA

(Acabament)

#### IV. Pedagogia

L'activitat batalladora i constructiva d'aquesta pedagogia, s'ha exercit, principalment, des del seu lloc significadíssim de l'“Associació educativa” o per a l'ensenyament, de la qual ha estat l'ànima. Aquesta entitat ha editat opuscles i follets doctrinaris sobre ensenyament i educació, i, a més a més, ha tingut cura de la publicació de llibres per a la mainada, segons les normes i els objectius de la Delta. Aquesta mateixa donà a la sèrie “Llibres per a la mainada grega” la novel·la històrica “Per la pàtria”.

Com declaren el propis fundadors, “La Societat d'Educació” fou creada amb l'objecte d'ajudar a la renaixença de l'ensenyament a Grècia”.

El primer dels quaderns d'estudi i de polèmica que féu eixir a llum, fou “El nostre ensenyament i la seva llengua — (Quadres de les nostres escoles)” per M. Triandafilidis. Seguí el fascicle “Tres anys, mestre”, de A. Delmuzos. El tercer és de la nostra escriptora i du el nom de “Els nostres llibres de lectura”.

Per a fer-nos ben bé càrrec de l'esperit de l'autora i del seus companys d'acció, cal llegir el manifest o programa de la societat esmentada, que serveix com de pròleg al treball “Els nostres llibres de lectura”. Diu així:

“Tots sabem quina força educativa té el llibre a tots els pobles civilitzats, i quant desconegut i oblidat és, a la nostra pàtria, el llibre grec. Per a que el nostre poble estimi la lectura, convé que els nois grecs, des de petits, coneguin la vàlua i l'amor

del llibre; i, per això, els bons llibres són una de les coses més útils i indispensables que devem donar avui a la nostra nació.

La “Societat d'Educació”, per ajudar aquesta gran obra, decidí de publicar una col·lecció per a la mainada.

Aquests llibres tindran sempre valor literari, car només allò que és bell i escrit amb art, pot commoure el noi i mereix que li sigui donat.

Pendran llur contingut de la vida nacional, passada i present, i també del món físic. Així, vivificarem, per a l'infant, els conceptes de nació i natura, i aquests llibres li faran conèixer millor el seu lloc i la seva significació dintre la nació i en el món.

Seran històries originals gregues o bé traduccions d'obres clàssiques estrangeres, que puguin ésser llegides amb utilitat pels nostres nens.

Serviran per llegir a casa, com a complement de l'educació que els doni el col·legi, i tindran també llur lloc propi a l'escola nacional.

Inútil d'afegir que aquests llibres seran escrits en la nostra llengua popular. Car només en ella és possible que els nostres infants comprenguin i estimin el que llegeixen, i només amb ella podem donar-los una formació veritable. Avui no és escrita cap obra de valor literari en altra llengua que en la viva del poble.”

Prenent peu d'aquest ideari generós i radical, Penélope S. Delta fa la crítica inextinguible dels llibres escolars de lectura escrits en *καταρρέουσα*, que són els oficials a les escoles gregues. Els analitza traçadament i va condemnant-ne tots els defectes.



Val a dir que un crític de la colla contrària (partidaris de la llengua pura) no n'hi trobaria tants. Podem resumir la seva filípica i considerar-la orgànicament dividida segons el fons de cada una de les seves parts, distingides solament per asteriscos separadors i sense cap títol:

1) *Llengua*. — Els llibres oficials de lectura són pitjor que escrits en llengua estranya: cal traduir mot per mot.

Cita l'anècdota de la mestra grega, amb una classe nombrosa, a qui un alumne demanava a cada pas què volia dir el que llegia. La professora li va contestar, enfeïnada i amb desesperança: "Llegeix, i no cerquis de comprendre el que vol dir". — Això pot conduir només a l'atròfia intel·lectual. — Els infants creixen sense cap aliment espiritual. — L'ur lectura és de "papagai".

2) *Estil*. — L'estil és pobre, cacofònic. — Pobresa de lèxic: repetició de paraules, d'idees. — Ridiculeses. — Manca d'interès en les narracions.

3 i 4) a. *Moral*. — Oblit dels sentiments nobles. — Deixa d'obrar-se el mal solament per por del càstig. — Hom obra el bé només per amor del premi. — Recompensa (diner). Sempre la idea de la recompensa, el càlcul egoista! I quan la recompensa no ve darrera la bona acció? El fonament moral resta destruït.

b). *Ciència i sentit comú*. — Equivocacions i absurditats.

5). *Model de llibres per a la lectura*: La col·lecció "Royal Readers", de les escoles angleses.

Tots els blasmes són motivats per paràgrafs defectuosos o plens d'errors que la comentarista exposa minuciosament. Sempre addueix la prova, l'exemple, citant pàgina per pàgina dels llibres escolars.

L'estudi i la lloança que fa de la sèrie "Royal Readers" prova la cultura i l'erudició de la pedagoga hel·lènica. Diu:

"Obro els llibres anglesos de "Royal Readers" i els comparo amb els nostres de lectura primària. Els contes, des del sil·labari fins el llibre 6.è, que és el darrer, s'adrecen sempre a l'amor propi, a l'honor, al cor, al valor, a la generositat. Un infant que es nodreixi d'aquestes lectures i les entengui, no podrà dir mentides, ni fer càlculs rastres, ni suportar les petites culpes o dolenteries, encara que sigui per lliurar-se d'un gran càstig."

Copia amb entusiasme frases i clàusules dels pròlegs de la "Royal Readers, i tots coincideixen en què aquests llibres són es-

crits, no per donar lliçons i més lliçons, ans per a ensenyar de llegir amb gust; per a fer agradable la lectura; per a aprendre de llegir bé, amb interès i satisfacció, sempre tenint en compte l'edat escolar del nen i escrivint amb naturalitat i amb correcció literària.

I acaba el seu opuscle amb les següents ratlles.

"En la col·lecció anglesa "Royal Readers" les pàgines d'història són caps de brot, totes signades per literats. Comparo "La darrera missa cristiana", del 2.º llibre nostre, amb la narració "La conjuració de Québec", pàg. 169 del 5.è llibre anglès; comparo la mort del nostre Constantí amb la del general Woulf. El noi anglès es comourà profundament amb la senzilla i digníssima narració que presenta encara més bella i més gran la fi heroica del general anglès, i servarà molts dies la impressió d'aquesta lectura: mentre que el noi grec tancarà el seu llibre amb l'alegria d'haver acabat la lliçó i d'haver-se tret un pes de sobre.

I, no obstant, els anglesos, a Québec, conqueriren, senzillament, una terra nova i llunyana. Mentre que nosaltres perdérem "la Ciutat"; perdérem Constantinoble."

Podem, doncs, fer-nos càrrec del pensament pedagògic de la Delta.

Sobretot, la seva obra ens ofereix l'espectacle de la concurrència entre puristes i vulgaristes; de la lluita més gran i duradora que ha sofert Grècia des de la Independència, posada al pla de l'escola primària. Problema difícil de resoldre amb apassionaments extremistes. Els consells de Moraitos no són gaire escoltats ni atesos.

Al capdavant, això és un cas especial de la tendència per fer que l'idioma escolar bàsic sigui el matern. L'autora és una paladina de l'ensenyament en la llengua que parla el nen i, en aquest punt i en educació, rebutja tot el que considera que va contra natura. La importància que a tot arreu té aquesta nova croada, a Grècia pren un relleu particular.

L'obra d'aquesta pedagoga mereix sortir dels límits del seu país i fer-se coneguda de tot Europa i de l'Orient. Encara hi ha pobles que la poden pendre com a model. Catalunya i els pobles peninsulars no la deurien oblidar. En el meu humil recull de traduccions hi compto ja una colla de pàgines dels treballs de la Delta.



## L'ENSENYAMENT DEL CATALÀ

## ORTOGRAFIA. - APÒSTROF I GUIONET

## a) ARTICLE DEFINIT

I. L'article masculí és *el* (arc. *lo*). Ex.: *el pare* (arc. *lo pare*).

L'article *el* (així com l'arc. *lo*) és reemplaçat per *l'* davant un mot començat en vocal (precedida o no de *h*). Ex.: *l'home*.

El plural de l'article masculí és *els* (arc. *los*). Ex.: *els pares, els avis* (arc. *los pares, los avis*).

Els articles *el* i *els* es contreuen amb les preposicions *a, de* i *per*; les contraccions són *al, als, del, dels, pel* i *pels*. Ex.: *ho dic al pare, escriu als amics, això és del noi, parla dels seus amics, passava pel carrer, corria pels caminals*.

L'article *l'* no es contreu amb les dites preposicions: davant vocal o *h* no s'escriu, doncs, *al, del* i *pel*, sinó *a l', de l'* i *per l'*. Ex.: *porta-ho a l'avi, baixa de l'arbre, passa per l'altre carrer*.

L'article femení és *la*. Ex.: *la mare*.

Davant un mot començat en vocal (precedida o no de *h*), l'article femení s'escriu adés *la*, adés *l'*. Davant les vocals *i* i *u* febles (precedides o no de *h*) són possibles *la* i *l'*, però és preferible *la*. Ex.: *la idea, la unió*. Davant qualsevol altra vocal (precedida o no de *h*), cal escriure *l'*, llevat en els casos (rars) en què la pronunciació exigeix *la*. Ex.: *l'àvia, l'aixella, l'esca, l'herba, l'òliba, l'ungla*; però: *són les dotze o la una?, la host del rei d'Aragó, la ira*.

El plural de l'article femení és *les*. Ex.: *les mares, les àvies*.

L'article neutre pot revestir les formes *el, l'* i *lo*.

## b) PRONOMS FEBLES

2. Els pronoms febles revesteixen formes diferents segons que vagin anteposats o posposats al verb i aquest comenci o termini en consonant o en vocal.

I. Darrera el verb quan aquest termina en consonant o *u*, revesteixen les formes: *-me, -nos, -te, -vos, -se, -li, -lo, -los, -la, -les, -ho, -hi, ne*.

Ex.: *dir-me, escriguin-nos, rentant-te, banyeu-vos, aixecar-se, escriu-li, treu-lo, pren-los, cull-la, porteu-les, fes-ho, vés-hi, duu-ne*.

II. Darrera el verb quan aquest acaba en vocal altra que *u*, revesteixen les formes: *'m, 'ns, 't, -us, 's, -li, 'l, 'ls, -la, -les, -ho, -hi, 'n*.

Ex.: *escriure'm, mira'ns, renta't, combatre-us, perdre's, envia-li, porta'l, porta'ls, porti-la, treure-les, mira-ho, vagi-hi, treure'n*.

III. Davant el verb quan aquest comença en consonant, revesteixen les formes: *em, ens, et, us* (o *vos*), *es, li, el, els, la, les, ho, hi, en*.

Ex.: *em treu, ens mira, et veu, us miren, no es veu, li dic allò, el porten, els fan, la duien, les desfeien, ho paguen, hi van, en vénen*.

IV. Davant el verb quan aquest comença en vocal o *h*, revesteixen les formes: *m', ens, t', us* (o *vos*), *s', li, l', els, l'* (I), *les, ho, hi, n'*.

Ex.: *m'escoltava, ens escoltava, t'entenia, us escriu, s'asseu, li ha respost, l'ha tret, els ha trets, l'ha treta, les ha tretes, ho escolta, hi ha pujat, n'havia comprada una*.

Les formes *me, te, se* i *ne* són a vegades usades en lloc de *em, et, es* i *en* (cas III); *lo, los* i *nos* per *el* (cas III), *els* i *ens* (casos III i IV), són arcaics o dialectals.

## c) COMBINACIONS DE DOS PRONOMS FEBLES

3. Les formes que revesteixen aquestes combinacions segons que vagin anteposades o posposades al verb i aquest comenci o termini en consonant o en vocal, són les que figuren en la taula adjunta.

Exemples (combinacions II i III).

*anar-me'n, deixa-me'n, me'n recordaré, me n'ha pres un; — fixar-m'hi, asseure-m'hi, m'hi pensaré, m'hi ajeia; — fer-m'ho, dóna-m'ho, m'ho pren, m'ho assegura; — poseu-me-les, envia-me-les, me les posa, me les ha donades; — deixeu-me-la, presta-me-la, si me la prengué, me l'ha presa; — cull-me'ls envia-me'ls, me'ls dóna, me'ls hi*



posa: — *cus-me'l, adoba-me'l, no me'l portis, me l'ha pres, anem-nos-en, treure'ns-en, no ens en recordem, ara ens n'han portat un; — porteu-nos-hi, posa'ns-hi, ens hi pensarem, ens hi han vist; — dir-nos-ho, escriure'ns-ho, ens ho dirà, ja ens ho ha dit; — dur-nos-les, dona'ns-les, ens les portarà, ens les envia; — doneu-nos-la, dona'ns-la, ens la perdran, ens l'han presa; — feu-nos-els portar, faci'ns-els, ens els pot donar, ens els ha presos; — enviant-nos-el, perdre'ns-el, ens el donen, ens l'han donat.*

d) COMBINACIONS DE TRES O MÉS PRONOMS FEBLES

4. Quan un tercer pronom ve a afegir-se a una combinació de dos pronoms el segon sofreix els següents canvis:

Les formes *'m* i *'t* són reemplaçades per *m'* i *t'* davant *hi* o *ho*, i per *me* i *te* davant

qualsevol altra pronom. Ex.: *se'm coneix, se m'hi coneix; posar-se't això, posar-se-t'ho; menjar-se't la carn, menjar-se-te-la.*

Les formes *el* o *'l* i *en* o *'n* són reemplaçades per *l'* i *n'* davant *hi*, *ho* o *en*. Ex.: *ens els posa allí, ens l'hi posa; me'l posa allí, me l'hi posa; treu-me'l, treu-me-l'en; els en posa, els n'hi posa.*

El tercer pren les formes *el*, *en*, *em*, &., o *'l*, *'n*, *'m*, &., segons que el segon pronom acabi en consonant o en vocal. Ex.: *menjar-se't el pa, menjar-se-te'l; menjar-se'ns el pa, menjar-se'ns-el; se't posa al davant, se te'm posa al davant; se us posa al davant, se us em posa al davant; se me'n riu; se'ns en riu.* Però davant un verb començat en vocal o *h*, hom no escriu *em*, *et*, *el*, *en* ni *'m*, *'t*, *'l*, *'n*, sinó *m'*, *t'*, *l'*, *n'*. Ex.: *se te'l menja, però se te l'ha menjat; se'ns el menja, però se'ns l'ha menjat.*

POMPEU FABRA

## V I D A E S C O L A R

### LA BIBLIOTECA DE L'ESCOLA DEL MAR <sup>(1)</sup>

Dèiem en l'article anterior que la nostra biblioteca ens ha rendit molt, però que s'hi ha treballat, i d'una manera enorme, principalment en els primers graus.

Realment, fora poques excepcions, costa molt de fer agafar l'hàbit de llegir als petits; i creiem que una de les principals causes és que no entenen el que llegeixen. Gairebé tots els llibres que tenim escrits amb vistes als nens, contenen, a més del gran nombre de frases difícils, una abundor de paraules que literàriament estan molt bé, però que no són de l'ús de les criatures, i que per consegüent no coneixen, i els fan perdre el fil de la narració.

Ací posem uns exemples on es veu la quantitat de paraules estranyes pels nens que comencen a llegir, i que ells mateixos han separat del seu llibre.

SIS JOANS. — Carles Riba.

Plana 81:

*agarrotat — reinós — esclafir — volta — estremia — cimeral — estrebà — debaté — esmunyir-se — nusos — debades —*

*pregar — reservar — paorós.* Carme Bartrés (8 anys).

Plana 85:

*desballestar — raneres — bufits — flas-tomies — cascadeig — ramal — aspre — aferra — casull.* Manuel Quiles (9 anys).

ELS TRES GUERRERS (contes russos). — Edicions Proa.

Plana 9:

*estrebada — cursa — desenfrenada — empremia — follament — encalçar — romanalles — desfeta — definitiva — deslliurà — empregué — retorn — culminaren — nomenament — atorgat — gaudir-ne.* J. M.<sup>a</sup> Torras (8 anys).

CONTES DEL PARADÍS. — Lola Anglada (Editorial Catalana).

Plana 63:

*productiu — brandament — apropo — xamosa — branden — preferentment.* Pere Serra (8 anys).

No cal dir com aquesta dificultat ve augmentada en els llibres castellans, en els quals, paraules que pels nens d'aquesta llen-

(1) Vegeu l'article aparegut en aquest Butlletí el dia 15 d'octubre.



gua són familiars, pels nostres són paraules rares.

Exemples:

PERICO EL DE LOS PALOTES. — Laguia Lliteras (Edit. Muntañola).

Segona plana, quatre ratlles:

*desfachatez — respingona — bizarra — morisqueta — mofador — camaradas — zapatas — aullando — mayando — caca-reando — relinchando — increíbles.* M. Vallès (8 anys).

ALADINO O LA LÁMPARA MARAVILLOSA. — Cuentos en colores (Editorial Calleja).

Plana 13, onze ratlles:

*geomante — estupefacción — límites — remediarlo — magia — pregonarlas — azafata — eunuco — redomado — bribón.* M. Risueño (10 anys).

EL CONSEJO DEL TÍO CHAN. — C. Riba (Edit. Muntañola).

Primera plana, sis ratlles:

*libertino — manara — inagotable — manantial — ruegos — exortaciones — impasible — ruta — basta — prodigóle — máximas — proceder — plática.* J. Soler (7 anys).

Ara cal imaginar el treball que representa pel mestre el fer que el nen entri en coneixement de tots els mots que no entén, ja que suposem per endavant que encara no està familiaritzat amb el diccionari, i si ho estés, només podria usar el castellà, i encara serien moltes les vegades que per a buscar el significat d'una paraula que desconeix, es trobaria amb tres o quatre paraules, àdhuc amb tota la definició, més fosques que la paraula que buscava.

La feina del mestre està també a fer-los esdevenir el llibre interessant. Quantes vegades ens hem trobat amb nens que havien proposat deixar el llibre perquè n'estaven cansats, i només ha calgut que el mestre l'agafés i en llegís i comentés un tros en veu alta, perquè fos tota la classe que el sol·licités. Altres vegades ha estat el mestre que ha començat a llegir el llibre a la classe, i després tots li volien prendre de les mans per a acabar-lo.

La traça del mestre pot tant, que fins pot fer interessar els nens en llibres que després no sabrien explicar, si aquests llibres

tenen un valor. Això nosaltres ho hem comprovat, quan ens hem atrevit a llegir als pàrvuls els "Poemes de nens" de Tagore, que han escoltat amb devoció.

En estimular el nen a què continuï la lectura d'un llibre, no vol dir que forçosament s'obligui a tothom a acabar el llibre començat, ja que per moltes raons ens trobaríem amb casos en què el fer continuar la lectura d'un llibre determinat fóra fer entrar l'avorriment al petit lector, i en aquest cas podria patir-ne l'interès que pogués tenir pels altres llibres.

Amb els nens que ja han llegit força, i sobretot amb els que porten un major entrenament, creiem que s'ha d'ésser força exigent, i que no se'ls ha de deixar dur massa per les seves preferències, arribant i tot, si cal, com a mesura pedagògica, a imposar-los un llibre determinat.

Tots sabem que hi hauria nens que només llegirien llibres d'aventures, per exemple: altres llibres de tal o qual col·lecció; llibres més o menys sentimentals, com ens va passar amb un noi de 12 anys que es va passar d'allò més temps rellegint "Los muchachos" que és una adaptació d'un fragment de "Els germans Karamazov" de Dostoievsky.

També creiem, per això, que la intervenció del mestre no ha de manifestar-se massa per tal de no arribar a què les preferències dels nens siguin les seves, i no trobar-nos amb què tots els nens d'un professor pensen i senten de la mateixa manera.

A propòsit de les preferències dels nens hem fet l'estadística següent:

*Nens de 6 a 8 anys (inclusius).* En aquesta edat els llibres que els plauen més són els contes populars, tant del nostre país com estrangers, que tantes analogies presenten entre ells.

Nosaltres atribuïm aquest èxit a què, com que aquests contes són merament narratius i estan força despulats de tota literatura, els són més fàcils d'entendre. I també a què tots els seus temes (gegants, fades, bèsties que parlen, etc.) s'identifiquen tant amb la seva fantasia, que els fan viure allò que llegeixen. En canvi reaccionen negativament amb aquests països de meravelles (cebes que ballen, tasses que enraonen), que se'ls fan expressos, i que la seva imaginació no pot comprendre.

En aquesta edat, no es noten diferències de gustos entre nens i nenes.

*De 9 a 11 anys. Nenes.* Continuen tenint



la major preferència els contes de totes menes, però ja es dibuixen predileccions per determinats autors. Queden primers Perrault i Grimm, i segueixen Schmid, Andersen, Madame d'Aulnoy, etc., dels estrangers; dels catalans, Valeri Serra, Riba, Carner, Gay, etc.

*Els nens* d'aquesta edat continuen interessant-se pels contes, però més d'un cinquant per cent ja es decanten pels llibres d'aventures pròpiament dits i les vides d'hommes célèbres. El "Robinson Crusoe" i els "Viatges de Culliver", per exemple, ja comencen a ésser-los familiars.

*Dels 12 als 14 anys. Nois.* Ho llegeixen tot, però s'inclinen més pels llibres de gestes i aventures. Un dels autors més sol·licitats és Juli Verne. Ho són molt també Mark Twain, Swift, Defoe, Kipling, Stevenson, Irving, Capitàn Gilson, etc.

*Les noies* també ho llegeixen tot, però es reparteixen més les preferències, ja que el mateix demanen els "Poemas de niños", de Tagore, com "Abraham Lincoln", "El Príncipe y Mendigo" de Mark Twain, "L'Amic Fritz" d'Erkman-Chatrian, "Abeja" d'Anatole France, o "Bajo el sol africano" de W. J. Ansoorge.

Hem d'afegir a això, que als nens, sobre tot als petits, els agraden molt els llibres amb il·lustracions; i que nosaltres no hem reparat a donar a nens que no sabien llegir, llibres ben il·lustrats, amb la seguretat que no perdiem el temps, puix aquelles imatges han suggerit a ells i a nosaltres coses ben interessants.

Llàstima que a Catalunya hàgim de lamentar la manca absoluta de llibres exclusivament d'imatges.

Un dels nostres èxits ha estat arribar a fer saber jutjar força el que llegeixen, particularment als nens més avançats, com pot veure's amb les impressions i comentaris següents que posem a tall d'exemple:

CONTES D'INFANTS I DE LA LLAR. — Ll. Jacob i G. C. Grimm (Edit. Catalana).

"Aquest llibre m'ha agradat molt perquè és del mateix parlar meu i així ho entenc millor. Jo trobo que els llibres s'haurien d'escriure tal com es parla, o bé nosaltres hauriem de parlar com els llibres per a entendre'ls millor.

"He vist que en tots els contes que parlen de tres germans sempre guanya el més petit, i trobo que alguna vegada haurien de

canviar, perquè així quan comencem un llibre ja sabem sempre com acaba." Petra Rodés (12 anys).

HEIDI. — Juana Spyri (Editorial Juventud).

"A mi me parece que Heidi era una artista, porque ella en un solo día que fué a pacer las cabras en el monte, vió muchas cosas entre las flores y los pájaros. Se hizo amiga del gavián y no tuvo miedo. Heidi hacía muchas preguntas a Pedro pensando que él le daría la respuesta, pero éste no supo contestarle nunca. Las cucharas que hacía su abuelito eran de madera y ella las encontraba más bonitas que las de plata, y en todo encontraba algo bello.

"Cuando su tía Dete se la llevó de la cueva de su abuelita para llevarla a la casa donde ella servía, a fin de hacer compañía a la hija de los dueños que estaba paralítica, la dueña de la casa le hizo muchas preguntas de cosas de estudio y ella no le sabía contestar. Dete salió en su ayuda y le dijo que como era pequeñita no sabía nada; pero a mi me gustaría más saber lo que sabía Heidi que lo que sabía la señora de Dete." — Carmen Morales (12 anys).

CACERES A L'ÀFRICA TROPICAL. — N. M. Rubió i Tudurí.

"En aquest llibre hom diu que l'anada no té tants d'obstacles com la tornada, i jo penso que això ve de què quan hi vas estàs més content i tot ho fas amb il·lusió, i en canvi a la tornada, com que ja ho has vist, tot ho trobes pesat.

"En un dels gravats d'aquest llibre he vist un Ford en mig de la selva, parat i espatllat, i m'ha semblat una cosa molt ridícula. Més bé hi hauria estat un lleó que no pas un Ford". Eugènia Nonell (11 anys).

PER LES TERRES DE CRIST. — J. M.<sup>a</sup> de Nadal (La Paraula Cristiana).

"Aquest llibre no m'ha agradat gaire. És clar que l'he trobat interessant i que hi he après coses, però no m'ha agradat prou, i em penso que és perquè té poc argument.

"Aquest llibre m'ha fet pensar en el que ja vaig dir una altra vegada: que és més difícil d'escriure un conte que un viatge que en realitat s'hagi fet, perquè per escriure un viatge no s'ha de pensar gens i només s'ha d'anar escrivint el que s'ha vist". — M.<sup>a</sup> del Roser Soler (11 anys).



EL GIGANTE EGOÍSTA. — Oscar Wilde (Edi-  
ta, S. A.).

“Aquest llibre m’ha agradat molt perquè explica d’uns nens que quan sortien de l’escola anaven a jugar al jardí del gegant.” — A. Vallés (7 anys).

EL ALCALDE DE ZALAMEA. — Calderón de la Barca (Edit. Araluce).

“El alcalde hizo muy bien en juzgar también a su hijo, porque la justicia debe de ser igual para todo el mundo. Y yo encuentro que esto tendríamos que tenerlo siempre en cuenta cuando elegimos al Presidente de la escuela.” — Sofía Carcellé (11 anys).

A més d’un formidable instrument de llenguatge, la biblioteca ha estat per a nosaltres un gran instrument de cultura. Quan ho notem més és en les converses amb els nens, particularment al menjador i a l’hora del joc, on ens surten amb dades, itineraris i anècdotes que només han pogut treure dels llibres. Com que acostumen a tenir tots, especialment els grans, un criteri propi i força visió general de les coses, aleshores vénen les discussions i el diàleg, al que nosaltres donem moltíssima d’importància.

En art mateix, a base dels nostres llibres i de les poques revistes catalanes — fins últimament la malaguanyada “Gasetta de les Arts”, i ara el “Butlletí dels Museus de Barcelona” — estem creant un ambient que ja ha donat resultats, puix són molts els nens que particularment van a visitar museus i exposicions i que amb força gràcia blasmen de molts motius decoratius que veuen.

A l’altre número d’aquest BUTLLETÍ diem que les nostres companyies de titelles havien tret de la biblioteca els arguments per a les seves representacions. Realment, amb les escenes populars tan viscudes per ells (escenes de carrer, d’esports, boletades, etc.) i que amb tanta d’ironia transporten als titelles, alternen les adaptacions de llibres de la biblioteca. I això seria dir poc si no hi afegíssim que a vegades aquestes adaptacions les fan d’obres clàssiques com “El Malalt Imaginari” de Molière i “La Dama Boba” de Lope de Vega, per exemple, que s’han representat en la nostra escola. Això no vol dir que l’adaptació hagi estat sempre afortunada, i que a vegades

de l’obra original no n’hagi conservat gaire cosa més que el nom; però aquí l’interessant és l’esforç que representa llegir-se tota l’obra, que ja vol dir molt, i estudiar-la i analitzar-la a la seva manera per a transportar-la al teatre. S’ha de tenir en compte, també, que es pinten ells mateixos les decoracions, i que això els representa una exigència i preocupació més.

La biblioteca de l’escola és pels nens un motiu d’orgull, i ja varem dir que eren molts els que amb un màxim interès i a còpia de petits sacrificis s’estaven formant una biblioteca pròpia. Podem afegir-hi també que tenim nois i noies que ja no es conformen d’ésser lectors solament, sinó que amb molt d’entusiasme i més bona fe encara, estan planejant arguments per escriure també alguna obra. Entre els petits ja han sortit imitats. Vegi’s, si no, aquest conte d’un nen de 7 anys que no sabem estar-nos de transcriure per la ingenuïtat i gràcia que té.

“Una vegada Nostre Senyor va sentir parlar de l’Escola del Mar. Llavors ell va baixar amb un paracaigudes i la va anar a veure i els angelets varen seguir-lo. Els angelets s’hi varen voler quedar perquè hi estarien igual que al cel, i a la tarda Déu els va anar a buscar, però encara s’hi volien quedar a dormir.”

La nostra biblioteca, amb l’organització que comporta i amb l’actuació dels càrrecs annexos a ella, ja forma mitja institució; i si no hi hagués una relació contínua entre la nostra població escolar, ella sola l’exigiria, de la mateixa manera que ens ha apropiat els pares i els ex-deixebles.

Com que la biblioteca és de tots, no hi caben egoïsmes i els nens comprenen perfectament que el seu donatiu setmanal no és més que un gra de sorra del qual se n’han de beneficiar tots els altres nens; de la mateixa manera que aprenen de respectar i cuidar el llibre que és de tots com si fos propi.

I ara ens falta dir una cosa de la qual nosaltres estem molt orgullosos, i és que amb els anys que funciona la biblioteca, oberta sempre per a tothom, s’han pogut perdre llibres (relativament ben pocs) però mai s’ha comprovat que cap deixeble de l’escola se n’hagi quedat cap.

PERE VERGÉS

*Director de l’Escola del Mar, de Barcelona*



**Les tendances actuelles en éducation,**  
per Mme. Marie Fargues. Dijon, 1929,  
186 pp. (Publications Lumière, 15, rue  
Bossuet.)

D'aquesta sèrie d'estudis, ens diu l'autora en el seu prefaci, els primers són una exposició ràpida dels principals mètodes de pedagogia nova, una discussió sobre aquests dos objectes primordials de l'educació de l'home: el Verb i l'Acte; i un debat sobre la delimitació del paper del mestre. Els darrers estudis proposen solucions positives sobre casos típics: la direcció moral de les noies, la utilització de la imaginació per a la formació de la consciència, l'organització dels jocs dels infants.

*Montessori, Decroly, Parkhurst.* — És un llibre força interessant, amb observacions clares, segures, ben portades, tot ell ple de coses, de reflexions substancials, vera i indispensable guia per als educadors. El *Viatge a vol de moixó a través de la Pedagogia nova* ens descriu procediments i tècniques-típus, més o menys relacionables amb altres que s'exposen: el mètode Montessori, caracteritzat pel principi que un ambient d'alegria, de tranquil·litat, de llibertat, conté els medis d'autoeducació, resol el principi de la llibertat interior per la llibertat, mitjançant un material de desenvolupament concebut de tal manera que el control de l'error es faci, per dir-ho així, automàticament; el mètode del doctor Decroly que, obeint a les mateixes lleis fonamentals — llei de l'interès, llei de l'autoeducació, — es proposa menys exercitar l'infant en el maneig de les eines de la intel·ligència (llenguatge, càlcul, escriptura, lectura), com el montessorisme, que a posar aquestes eines a la disposició de la intel·ligència i a afavorir la seva activitat per tècniques apropiades: treball col·lectiu lliure per equips que s'organitzen com volen, sistema de fitxes per al treball individualitzat (treballs d'observació i d'experimentació, exercicis d'associacions en el temps i en l'espai, exercicis d'expressió), jocs didàctics, tals com la loteria geomètrica; el pla Dalton, que reemplaça les classes afectades als diferents grups de deixebles, per laboratoris afectats a les diverses matèries explicades, i que reposa en el contracte de treball signat pel deixeble.

*Washburne, Dewey, O'Neill, Cousinet.* —

Al costat dels tres noms de Montessori, Decroly i Miss Parkhurst, d'altres en cauen sota la ploma de la senyora Fargues, per les fel·lícies iniciatives que han pres en pedagogia. Mister Washburne, director de l'escola de Winnetka, prop de Xicago, creador d'un material didàctic propi a fer donar tots els fruits al mètode de miss Parkhurst; el senyor John Dewey que desvetlla en l'infant l'interès espontani per a conduir-lo a la necessitat d'aprendre; el senyor M. O'Neill, mestre anglès qui en substituir la disciplina tradicional per l'activitat lliure dels deixebles ha arribat a transformar tot un municipi; a França el senyor Roger Cousinet imposant als seus deixebles el treball per grups, amb llibertat absoluta, sense indicacions ni correccions limitatives, i constatant en ells, després d'algunes pifiades al començament, una endevinació, després un sentit agut del mètode, després una necessitat d'ordenar, de classificar els coneixements adquirits, etc. No hi ha temptativa afortunada que escapi a les sagaces observacions de la senyora Fargues, admirablement assabentada de tots els moviments cap endavant i en totes les direccions, de la ciència pedagògica.

*Ortografia.* — Sobre la qüestió de l'ortografia brollen de la ploma de la senyora Fargues observacions boniques i assenyalades reflexions. Preguntant-se si cal sacrificar l'Acte al Verb o el Verb a l'Acte, respon: "No sacrifiquem l'Acte. Però no concedim a la joia de les disciplines actives el temps que reclama imperiosament l'austera gramàtica." Cal, per a la veritable cultura, tota la flexibilitat dels mètodes intuïtius; sí, és cert. Però calen, també, si es vol ajuntar a la cultura l'adquisició del mecanisme, els mètodes d'ensinistrament. L'activisme integral, que condemnaria l'ortografia en nom d'un estèril esmerç de les forces d'atenció requerides pels exercicis necessaris a l'adquisició d'una bona ortografia, seria un error: el coneixement dels mecanismes elementals de la llengua és una base indispensable a la cultura.

*La posta del mestre?* — Les noves concepcions de la pedagogia, que tendeixen totes a promoure l'activitat personal dels deixebles, ¿portaran, si no la desaparició del mestre, almenys una limitació molt important del seu paper tradicional? No ho sembla pas a l'autora. A voler respectar ultra



mesura el principi, no solament molt respectable, sinó estretament fecund, de la lliure recerca, no caldria pas, puix que els minuts d'una vida humana són preciosos, que s'exposés el deixeble a vans recomençaments, a patinades en un mateix lloc, a pifiades greus. El mateix home que investiga postula la seguretat. No li plauria pas una constant i renovada incertesa, i la seva activitat, si trigava massa a abraçar el seu objecte, o si no l'atenyia, es convertiria, tal vegada irreparablement, en inèrcia.

El mestre es justifica, i les seves intervencions són d'alta i sana necessitat. En el primer període, anomenat de l'edat fonamental, ha d'estar prop de l'infant per a guiar-lo en les actituds a prendre davant dels éssers i d'ell mateix, infant. Més tard, si la primera educació moral ha estat negligida, també hi ha d'ésser per a atenuar els efectes d'aquesta negligència, d'impedir tots els agreujaments i, si es pot, obrar els redreços desitjables. La intervenció de l'educador no suprimeix pas el paper principal, capital, del mateix infant. És l'infant qui roman l'artista del seu destí; el mestre només té un paper d'estimulant i d'exemple. Però aquest paper és i romandrà sempre necessari. El que és veritat de l'educació moral ho és també de l'ensenyança: el mestre dona l'impuls, guia la marxa, aclareix amb les seves maneres de veure sintètiques les il·luminacions fragmentàries i incompletes del deixeble, i fins i tot, essent aquest sovint el cas, li descobreix veritablement allò que, sense aquesta intervenció, romandria incomprensible al deixeble. No hi ha en això menysteniment de la llibertat de l'individu, sinó aprenentatge únicament de la veritable llibertat, submissió raonable a disciplines necessàries.

*Imaginació, autosuggestió i consciència moral.* — Sobre les relacions de la imaginació de l'infant i la formació de la consciència moral, i sobre la utilització de tot el treball del subconscient en vista a fer-ne un factor actiu de l'educació, hi ha visions molt penetrants, consells meditats, indicacions de mitjans d'acció que fan aquest capítol del llibre de la senyora Fargues d'una lectura apassionant. Com l'autosuggestió pot devenir un mitjà d'autoeducació, una aliada poderosa en el govern d'un mateix, per quins procediments poden captar-se les forces imaginatives de l'infant en vista de l'acció i del caràcter, per quines contrasuggerions es contraresten les autosuggerions positives

indesitjables, aquelles que són pecats de pensament fugitius, com es reemplacen en els infants llurs autosuggerions d'impotència — aquests dubtes tan greus sobre llur força virtualment gran, per tant, per poc que no en dubtin — amb suggerions contràries que fan possible la reacció psicològica normal; hi ha sobre tots aquests punts anotacions d'una justesa sorprenent. Per les seves conclusions la senyora Fargues, partint de les seves observacions i dels seus experiments, corrobora la doctrina tradicional catòlica en matèria de formació moral personal; la meditació preconitzada totstemps per l'Església com la font de la vida interior i la condició de la vida cristiana, és, molt exactament adaptada a les finalitats perseguides per la pedagogia moral, el que els teòrics anomenen "la concentració del pensament". "Punt per punt", diu ella, "es podria transposar en llenguatge cristià l'exposició" de llurs tècniques. "Qualsevulla que sigui l'angle sota el qual hom es miri les qüestions d'educació", escriu la senyora Fargues en arribar al terme de les seves reflexions, "sols el cristianisme hi respon amb solucions vivents". Val la pena d'ésser llegit aquest capítol d'un pensament molt penetrant, molt prenedor.

*El joc.* — L'home, animal superior, juga. L'infant, doncs, no obeeix més que a una regla humana, i no pas a una mena de tara, específicament infantil, quan vol jugar. Té necessitat, com l'home, de jugar, però té els seus jocs, això és, jocs que siguin, pel moviment i el bon humor, veritablement necessaris a la seva edat, jocs realment jocs. Els jocs dels infants no han d'ésser per endavant educatius. Han d'ésser, de bell antuvi, divertits. En un darrer capítol, que no és pas inferior als precedents per la valentia i la profunditat de les observacions i de les reflexions, la senyora Fargues estudia el paper de l'educador primerament del punt de vista de la seva acció directa i de la tria que pot fer entre els diferents jocs segons les finalitats a obtenir: diversió i educació; després del punt de vista de l'organització material del medi en què té relació amb els jocs. És tot un art el saber triar amb coneixement de causa alguns jocs, l'aprendre'n les regles, i després llançar-los. Segueixen, descrits, apreuat, tots els jocs en què poden embadalir-se els infants. La senyora Fargues insisteix en els avantatges dels jocs d'esbarjo que constitueixen el millor antídoto contra el "surmenage" sota to-



tes les seves formes. Fa veure molt bé la importància del problema, amb quines dificultats es troba el menor esbós d'una organització dels jocs, sigui en l'ordre material, sigui en l'ordre moral. La seriositat amb què estudia tal problema és la millor demostració de la valor educativa, ben de primer ordre, que cal atribuir al joc. No és pas per inadvertència que aquest llibre molt bell es clou amb un darrer capítol consagrat

als jocs. És que "en un medi sa, la majoria del infants", escriu la senyora Fargues, "romanen sans si estan actius" i que, per a un educador, és un deure veritable el controlar, el mantenir, l'afavorir aquesta saludable activitat, de la qual depèn tota l'educació moral que es practica en els plans de la intel·ligència, de la sensibilitat i del caràcter.

L. H.

## R E V I S T E S

**Graus en l'observació.** Per J. M. Bertrand. *L'Enseignement public*. París, juliol 1931.

Els progressos dels exploradors es constaten per l'aplicació del sistema de graus i de patents o "badges" (distintius) d'especialitats. El llobet supera successivament els graus de potamoll, primer estel, segon estel; l'explorador és aspirant, explorador de segona classe, de primera classe i, finalment, cosa per cert ben difícil, cavaller-explorador. Cadascun d'aquests graus no s'ateny sinó satisfetes certes proves que testimonien progressos físics, intel·lectuals i morals. Independentment dels graus, les proves dels quals són comunes a tots els "scouts", cadascun d'ells es pot perfeccionar en una activitat particular més conforme als seus gustos i sofrir proves especials que li fan obtenir una patent o "badge".

En les proves de graus o de patents es concedeix una gran part a l'esperit d'observació. Els llobets poden obtenir una patent dita "d'observador" després d'un examen que comporta principalment els coneixements o aptituds que segueixen:

"Haver observat personalment cinc animals i saber alguna cosa de llur aspecte i de llurs hàbitus.

"Reconèixer en la naturalesa cinc arbres o cinc plantes, cinc flors i cinc minerals (metalls, terrenys o pedres).

"Saber seguir una pista traçada amb signes secrets.

"Veure durant un minut vint-i-quatre objectes diferents i escriure, de memòria, el nom almenys de setze d'entre ells (joc de Kim)."

La darrera d'aquestes proves sembla més aviat un "test" d'atenció i de memòria, pe-

rò exigeix una observació a la vegada ràpida i precisa d'un grup de coses i aquest treball de l'esperit s'ha fet difícil per la tria dels objectes, que són de naturalesa completament heteròclita.

Heus ací algunes altres proves del "badge" de guia:

"Saber donar a un foraster que pregunta el seu camí indicacions precises, ben formulades i distintament articulades.

"Saber apreciar aproximadament les distàncies.

"Conèixer (al camp) tots els corriols i drecceres en un radi de 500 metres a la rodalia del punt en què un hom està fixat. Conèixer els camins que menen a la població o a l'estació del ferrocarril més pròxima i a quina distància es troba aquella; conèixer la direcció i la distància de tres ciutats o poblacions grans veïnes. (Existeix una prova semblant per als infants ciutadans).

"Saber reconduir la ramada al seu punt de partença, després d'una marxa d'un quart d'hora per un país desconegut."

Aquests exàmens els passen minyonets de vuit a onze anys els quals, *per pròpia voluntat*, han observat, en el curs de les sessions i de les sortides, tots els detalls, la coneixença dels quals els serà preguntada i sol·licitada pel capitost, o la capitosta (llobets), o bé de llurs camarades experimentats, els informes necessaris.

Entre els treballs demanats als exploradors pròpiament dits per a afanquir els graus o conquerir els distintius d'especialitats trobarem les proves que demanen una observació metòdica i seguida, per exemple:

"Recórrer en un, o millor en dos dies, sol o amb un camarada, vint quilòmetres a peu. Recollir pel camí el màxim d'observacions



i alçar un croquis somer de l'itinerari seguit, indicant: llocs d'acampament utilitzables, relleu, naturalesa del terreny, conreus, boscos, rutes, vies fèrries, corrents d'aigua, localitats atravesades, observacions meteorològiques, etc. Al retorn, establir una relació escrita testimoniant l'esperit d'observació de l'explorador. Indicar amb precisió sobre el mapa el recorregut seguit." (Grau de primera classe.)

"Conèixer les manifestacions diverses que permeten de preveure el temps (indicis locals, núvols, vents, actituds de les plantes i dels animals, instruments de meteorologia).

"Portar de l'exploració indicada més amunt una col·lecció de 20 fulles d'arbres o d'arbustos identificats.

"Evaluar, amb menys de 25 % d'error, indicant els procediments indicats, tres distàncies, alçàries, pesos, superfícies, nombre de persones o d'objectes (vistos de lluny). Almenys cinc proves de cada mena hauran d'ésser passades sigui a l'aire lliure, sigui en lloc clos.

"Orientar-se, de dia i de nit, per altres mitjans que la bruixola, el rellotge i l'estel polar (estels, lluna, sol, direcció del vent, esglésies, etc.)." (El mateix grau.)

Existeix, d'altra banda tota una categoria de patents que concerneixen especialment l'estudi de la naturalesa: explorador, botànic, cartògraf, cosmògraf, entomòleg, geòleg. L'observació, aquí, és francament diferent de la que demanem en les nostres classes; en l'escutisme l'acció li és molt sovint associada. Així, per a la patent de botànica, entre altres proves:

"Fer la descripció completa d'una espècie determinada *cultivada per un mateix* des de la sembrada fins a la collita de les gra-

nes, amb col·lecció en herbari del vegetal en els diferents estadis de desenrotllament, i estudi somer amb lupa dels òrgans de la planta, il·lustrat amb dibuixos."

Cosmògraf:

"Instal·lar una petita estació de meteorologia, que compregui almenys un pluviòmetre, un baròmetre, un termòmetre i un higròmetre. Registrar les observacions fetes matí i tarda durant almenys un mes."

Geòleg:

"Indicar sobre un mapa o un croquis d'una regió de 5 a 10 quilòmetres de radi, els afloraments d'aigua i de roques (especificar llur naturalesa), les fonts, les pedres, les guixeres, els forns de calç, les rajoleries, així com els jaciments més característics de fòssils, si hi ha lloc."

Aquests exemples, presos entre molts d'altres, basten per a mostrar per quins mitjans i amb quin esperit l'escutisme desenrotlla la facultat d'observació i com la nostra educació escolar és pobra d'eficàcia des d'aquest punt de vista. És rar, sobretot amb les dificultats amb què es troba el treball manual en les nostres escoles primàries, que un infant observi un objecte amb el propòsit de servir-se'n immediatament, o bé per a fabricar-lo. Al contrari, l'observació de l'explorador és quasi sempre determinada per l'acció; no observa solament per a saber observar, sinó per a poder sortir-se del pas o ajudar a altres. És una de les raons — n'hi ha, d'altra part, algunes altres tan serioses, i particularment el caràcter atraient de l'escutisme — per les quals concebem aquesta educació nova com un complement indispensable de l'educació escolar, que queda sempre massa formal i massa teòrica, per més que un hom faci per a donar-li un sentit pràctic i inserir-la en la vida.

---

## NOTÍCIES BREUS

---

### GENERALITAT DE CATALUNYA

**Escola Normal de Mestres i Mestresses.** — *Crida als Ajuntaments.* — El conseller d'Instrucció Pública de la Generalitat, senyor Ventura Gassol, invita els Ajuntaments de tot Catalunya a concedir beques per a cursar els estudis de la Normal de la Generalitat de Catalunya.

Atès que aquesta Normal encara que doni drets com les altres Normals de l'Estat, té

com a missió específica la formació del Magisteri català, seria bo que cada Ajuntament important tingués en l'esmentada escola un fill de la població que engrossi les fileres de mestres als quals vindrà encomanada la Catalunya del futur.

No cal dir que sempre la beca ha d'ésser concedida a candidats d'estament humil.

L'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya han concedit ja un nombre de beques.



Els estudiants becats — nois i noies — podran estatjar-se en les residències d'estudiants respectives, controlades per la Generalitat.

Cada Ajuntament podria proposar la beca que permetessin els seus pressupostos, tenint en compte, però, les necessitats d'un estudiant a Barcelona i que l'estada de tot un curs en les esmentades residències ascendeix a unes 2.000 pessetes.

Els Ajuntaments que desitgin concedir beques i no tinguessin cap candidat que hagi estat admès a l'Escola podrien comunicar la seva concessió al Consell de Cultura de la Generalitat de Catalunya, per tal de sumar-les al Concurs General de Beques que s'està preparant.

Aquesta comunicació hauria d'ésser feta per tot el dia 15 de desembre vinent.

**Consell de Cultura.** — *Acords.* — El Consell de Cultura en la seva sessió va prendre, entre altres, els acords següents:

Nomenament d'una ponència que estudiï les normes a seguir per a establir el règim de subvenció a entitats particulars.

Proposta de concessió de beques per a cursar estudis a la Normal de la Generalitat.

Fixació de places per als cursos professionals de l'Escola Normal.

Qüestions de tràmit per al funcionament de l'Institut-Escola.

**Comitè d'adaptació del decret sobre la llengua.** — *Reunió.* — Aquest Comitè s'ha reunit per convocatòria del senyor conseller d'Instrucció pública de la Generalitat i ha reprès les seves tasques corresponents al nou any acadèmic.

**Servei Meteorològic de Catalunya.** *Extensió.* — Al Servei Meteorològic de Catalunya, que sosté la Generalitat, s'ha constituït la Comissió catalana de Meteorologia Agrícola, d'acord amb una de les resolucions de la darrera conferència meteorològica internacional de Copenhaguen.

La nova Comissió, integrada per meteoròlegs, agrònoms i biòlegs, serà l'encarregada de realitzar al nostre país els treballs recomanats per la Comissió Internacional de Meteorologia Agrícola.

En la seva sessió de constitució ha emprès ja l'estudi d'un pla complet d'investigacions fenològiques, i ha posat en primer lloc del seu programa l'estudi de les rela-

cions que caldrà establir entre agrònoms i meteoròlegs per a donar per radiotelegrafia, juntament amb el butlletí del temps, aquells avisos que siguin més urgents als agricultors per a la defensa contra les malesures d'origen climatològic.

#### AJUNTAMENT DE BARCELONA

**Grup Escolar "La Farigola".** — *Conversa Dr. Balcells.* — El professor de la Universitat doctor Balcells ha inaugurat enguany els cursets de converses que és costum de donar a l'alumnat de "La Farigola" durant el curs escolar, amb la doble finalitat que les nenes que allí s'eduquen coneixin personalment algunes de les personalitats locals més destacades i que aquestes complementin o avalin amb llurs parlaments l'ensenyament tramès per l'Escola.

#### UNIVERSITAT DE BARCELONA

**Seminari de Pedagogia.** — *Cursos Permanents.* — El Seminari de Pedagogia començarà els seus Cursos Permanents el dijous vinent, dia 26, i la distribució de lliçons i hores serà la següent:

*Curs de Pedagogia.* — Professor doctor Joaquim Xirau, dues lliçons setmanals, dilluns i dimecres, de sis a set, a la Facultat de Filosofia.

*Principis de Filosofia i Psicologia.* Professor Josep Ferran i Mayoral, una lliçó setmanal, dissabtes, de sis a set, a la Facultat de Filosofia.

*Curs de Psicologia infantil.* — Doctor Emili Mira, una lliçó setmanal, dijous, de dos quarts de set a dos quarts de vuit, a l'Institut d'Orientació Professional.

*Curs de Fisiologia humana.* — Professors doctor August Pi i Sunyer i doctor Jesús Bellido, una lliçó setmanal, divendres, de dos quarts de set a dos quarts de vuit, a la Facultat de Medicina, Institut de Fisiologia.

**Serveis en comissió.** — *Designacions.* S'ha rebut a la Universitat una comunicació del ministeri disposant que passin a prestar llurs serveis en comissió a l'Escola Normal de Mestres i Mestresses de la Generalitat de Catalunya els professors numeraris següents:

Eduard Albors Carreres, Margarida Comes Camps, Cassià Costal Marinelo, Mi-



quel Santaló Parvorell, Angel Frigola Morató, Pau Martínez de Salines, Adela Medrano Laguna, Josep Pinyol, Jesús Sanç Poch i Amadeu Visa Tristany, procedents de les Escoles Normals del Magisteri de Guadalajara, Tarragona, Girona, Màlaga, Logronyo, Barcelona, Lleida i Palma de Mallorca.

### INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

**Sessió general.** — *Testimonis d'adhesió.* — La sessió general celebrada per l'Institut d'Estudis Catalans el passat dijous, dia 19, es veié honorada amb la presència del Consell de Cultura de la Generalitat de Catalunya, el qual, amb motiu de determinades manifestacions polítiques, volgué oferir el testimoni de la seva adhesió a aquesta benemèrita entitat, lliurant-li el següent memorial:

“El Consell de Cultura de la Generalitat de Catalunya, en el moment actual que es revisen i discuteixen, no sempre amb la pura intenció que caldria, sobretot per elements de fora de Catalunya, els valors de la cultura catalana, ha cregut que era una ocasió propícia per a fer esment de la tasca científica i cultural d'aquest Institut d'Estudis Catalans de la vostra digna Presidència.

La Biblioteca de Catalunya, nascuda a redós de l'Institut d'Estudis Catalans, l'acció de redreçament de la llengua que es deu a la labor meritíssima de la Secció Filològica i del seu il·lustre President senyor Pompeu Fabra, els Serveis d'Excavacions, de Conservació de Monuments, de Meteorologia, cadascun dels quals ha dotat la nostra terra d'un òrgan específic que li mancava, les filials eixides de l'Institut, entre elles, l'Institut de Fisiologia, avui de valor internacional; les publicacions de les seccions diverses de l'Institut que tenen en el món savi un crèdit científic que mai no havia estat assolit per la Cultura catalana i per la llengua vernàcula, la participació permanent de l'Institut a les tasques de Corporacions científiques, tals com la Unió Acadèmia Internacional de Brusselles i el Comitè Internacional de Ciències Històriques

de Washington, el sentit nou i la qualitat científica donada a la funció de les Institucions acadèmiques del tipus de l'Institut són títols més que suficients per a acreditar qualsevol organisme científic i fer-ne en el cas de Catalunya la terra.

Amb aquesta relació brevíssima, el Consell de Cultura es complau de donar testimoni públic de reconeixement a l'obra de l'Institut d'Estudis Catalans i realitzar a la vegada una demostració d'adhesió i simpatia envers aquesta alta Institució. — El President, J. Serra Hunter. — El Secretari, A. Galí.”

També fou presentada a aquesta sessió una comunicació de la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona, el contingut de la qual és com segueix:

“Tinc l'honor de comunicar-li que la Junta d'aquesta Facultat de Filosofia i Lletres, acordà per unanimitat en sessió del 29 d'octubre propassat, de fer present a l'Institut d'Estudis Catalans, que tan dignament presideix, el testimoni d'adhesió i simpatia d'aquesta Facultat per la pura tasca de l'Institut en pro de la cultura de la nostra terra.

Amb aquest motiu, aquesta Facultat vol fer arribar a l'Institut d'Estudis Catalans el testimoni d'admiració per la seva obra i del sentiment de solidaritat que ha d'existir entre les corporacions que treballen per l'alta cultura. Signa el degà P. Bosch Gimpera.”

Els senyors consellers feren constar que el conseller Ponent de Cultura, senyor Gasol, davant la impossibilitat d'assistir a aquest acte, degut a les tasques parlamentàries que el retenen a Madrid, els havia encomanat de portar-hi la seva adhesió i l'admiració amb què segueix l'obra l'Institut.

En nom de l'Institut d'Estudis Catalans, el seu President, senyor Pompeu Fabra, agrai les manifestacions dels consellers i dels professors de la Universitat, que són un nou estímul per a l'Institut, que es troba disposat a continuar treballant per la cultura catalana, assistit, com es veu, de les representacions culturals més importants de la nostra Institució cabdal de cultura en l'ordre extra-docent.

L'Administració del BUTLLETÍ DELS MESTRES és a Barcelona, Oficines del Consell de Cultura, Bisbe, 6. S'enviarà gratuïtament a tots els mestres de Catalunya i Balears que cada any ho sol·licitin per escrit. La subscripció per als no mestres és de 5 pessetes anuals.

Número solt: 25 cèntims

ATENES A. G. — Provença, 167; Barcelona.